

Al. 2. i al. 3. § 6 važe i za ovaj slučaj,«

§ 8: »Po ovom zakoniku kazniće se stranac, koji van Kraljevine SHS prema stranoj državi ili prema strancu učini kakvo zločinstvo, za koje ovaj zakonik propisuje najmanje robiju, ako je on došao u Kraljevinu SHS, a njegovo izdavanje nije traženo, ili je traženo, pa je taj zahtjev odbijen, i ako naredi gonjenje Ministar Pravde.«

§ 9: »U slučaju § 8 učinilac se neće kazniti, ako se krivično delo po inostranom zakonu kazni samo po predlogu, odobrenju ili po privatnoj tužbi, a ovi nisu podneseni; ako je pravo na gonjenje po inostranom zakonu zastarelo, ili za delo nikakva kazna po inostranom zakonu propisana nije. Kad je za delo po zakonima zemlje, u kojoj je izvršeno, propisana manja kazna, osudiće se na manju kaznu.«

§ 10: »Kazna, koju je učinilac u inostranstvu delimično ili sasvim izdržao, uračunavaće se pri odmeravanju nove kazne u Kraljevini SHS.«

Glava XVIII. osnutka kazenskoga zakonika.

Dr. E. Pajnič.

Določbe tega poglavja se glase:

Glava XVIII.

Krivična dela protiv života i tela.

§ 165.

Ko drugoga liši života, kazniće se večitom robijom ili robijom najmanje 10 godina.

Ako je ovo delo izvršeno posle zrelog razmišljanja i pripremanja, ili u povratu, ili otrovom, ili na svirep način ili načinom kojim se dovodi u opasnost život i drugih ljudi, kao i kad je izvršeno iz koristoljublja ili radi izvršenja ili prikrivanja kojeg krivičnog dela, učinilac će se kazniti smrću ili večitom robijom.

§ 166.

Ko drugoga ubije na mah, doveden bez svoje krivice u jarost kakvim napadom ili velikim uvredama od strane ubijenoga, kazniće se robijom ili zatočenjem do 10 godina.

§ 167.

Ko liši života kakvo lice na njegov ozbiljan zahtev ili molbu kazniće se zatočenjem do 5 godina.

Ako je ovakvo lišenje života izvršeno usled sažaljenja prema bednom stanju ovoga lica učinilac će se kazniti zatvorom.

§ 168.

Ko navede nekoga na samoubistvo, ili mu pomogne u izvršenju samoubistva, kazniće se, ako ovo bude izvršeno, robijom do 5 godina, a ako ostane u pokušaju strogim zatvorom.

Ko pri tom upotrebi prema navedenom opasna ili vrlo teška predstavljanja, kazniće se robijom do 10 godina.

Ako je navedeni bio u stanju neračunljivosti učinilac će se kazniti po § 165 k. z.

§ 169.

Mati koja ubije svoje bračno dete za vreme porodjaja ili dok traje onaj poremećaj, što ga kod porodilje izaziva porodjaj, kazniće se robijom ili zatočenjem do 5 godina, a ako je dete vanbračno kazniće se strogim zatvorom.

§ 170.

Trudna žena koja svoj plod pobaci ili drugom dopusti da joj to učini, kazniće se robijom ili zatočenjem do tri godine.

§ 171.

Ko trudnoj ženi, na njen zahtev ili pristanak, dá kakvo sredstvo ili učini da plod pobaci kazniće se robijom do 5 godina.

Ako to učini lekar, apotekar, babica ili lice koje to vrši za nagradu, kazniće se robijom do 10 godina.

§ 172.

Ko trudnoj ženi da kakvo sredstvo za pobačaj ili ga sam prema njoj upotrebi, a bez njene volje ili znanja, kazniće se robijom do 15 godina.

Ako žena od toga umre (§ 18) učinilac će se kazniti robijom do 15 godina.

§ 173.

Ko drugoga izloži opasnosti po život pa ga ostavi bez svake pomoći kazniće se robijom do 5 godina.

Ako lice izloženo takvoj opasnosti usled toga izgubi život, ili bude teško povredjeno, ili mu se time zdravlje trajno naruši, učinilac će se kazniti robijom do 10 godina.

§ 174.

Ko kakvo nemoćno lice koje mu je povereno ili o kojem je inače dužan starati se, napusti ili ostavi bez pomoći u prilikama po život ili zdravlje opasnim, kazniće se robijom do 10 godina.

Ko ovo učini iz nehata, kazniće se strogim zatvorom.

Ako je ostavljeno lice usled toga život izgubilo ili bilo teško povredjeno, ili mu se time zdravlje trajno narušilo, učinilac će se kazniti robijom do 15 godina.

§ 175.

Ko drugog iz nehata liši života kazniće se strogim zatvorom do 3 godine.

Ako je učinilac smrt mogao predvideti ili je po pozivu i zanimanju svom bio dužan biti pažljiv, kazniće se zatočenjem do 5 godina.

§ 176.

Ko drugoga telesno povredi ili mu zdravlje naruši, kazniće se robijom ili zatočenjem do 10 godina:

1. ako povredjeni ili oboleni usled toga ostane za svagda ili trajno nesposoban za rad ili umobolan;
2. ako je usled ove povrede tela i zdravlja bilo opasnosti po život povredjenoga;
3. ako je usled toga ostalo unakaženo lice povredjenoga;
4. ako je uništen ili onakažen koji važan deo tela ili trajno i u znatnoj meri narušeno zdravlje povredjenoga.

§ 177.

Ko drugoga povredi tako, da ovome neki manje važan deo tela postane stalno ili trajno slabiji nego što je pre toga bilo, kazniće se robijom ili zatočenjem do 5 godina.

§ 178.

Za povredu iz §§ 176. i 177. ako je učinjena iz nehata, učinilac će se kazniti zatvorom do 2 godine. Ako je učinilac po pozivu ili zanimanju svom bio dužan da bude pažljiviji, kazniće se zatvorom najmanje 6 meseci.

Ako povredjeni umre od ovakve povrede tela ili zdravlja (§ 18) učinilac će se kazniti robijom do 10 godina.

§ 179.

Za povredu nanesenu nožem ili kakvim smrtonosnim orudjem, i u opšte sredstvom podobnim da telo povredi ili zdravlje naruši u jačoj meri, učinilac će se kazniti, ma da bi učinjena povreda ili narušenost zdravlja bila manja od povrede o kojoj se govori u § 177., robijom do 5 godina ili strogim zatvorom

§ 180.

Za svaku drugu povredu, manju od one u §§ 176. i 177., a koja ne bi dolazila ni pod propis § 179. učinilac će se kazniti zatvorom do 2 godine ili novčano do 10.000 dinara.

Ako je povreda sasvim neznatna, a učinilac je bez svoje krivice bio izazvan grubim ili neuljudnim postupkom povredjenoga, sud ga može osloboditi svake kazne (§ 28).

§ 181.

Za povredu iz §§ 179. i 180., ako je učinjena iz nehata, učinilac će se kazniti novčano do 3000 dinara ili zatvorom do 6 meseci.

Za povredu iz § 179. kad je učinjena iz nehata, a učinilac je bio dužan po svome pozivu ili zanimanju da bude pažljiviji, kazniće se zatvorom do 2 godine.

§ 182.

Ko učestvuje u kakvoj tuči, u kojoj je nekom pričinjena koja od povreda iz §§ 176. i 177. kazniće se zbog samog tog učešća zatvorom do 3 godine.

Ko učestvuje u kakvoj tuči, u kojoj je nekom pričinjena povreda iz § 180. kazniće se zbog samog tog učešća zatvorom do godinu dana.

§ 183.

Ko lice, koje se nalazi u njegovoj službi, pod njegovim staranjem i nadzorom ili inače od njega zavisno, naročito ako je maloletno, ili nemoćno, goni na preteran fizički ali umni rad, pa od toga nastupe štetne posledice po telo ili zdravlje ovoga lica, kazniće se, ako to čini samo radi što veće koristi svoje ili iz pakosti, zatvorom do 2 godine i novčano do 20.000 dinara.

Ako bi zdravlje toga lica usled ovakog postupanja sa njim bilo jako narušeno (§ 18) učinilac će se kazniti robijom do 5 godina.

§ 184.

Za dela iz §§ 180., 181. i prvog odeljka § 183. krivični postupak se preduzima samo po predlogu povredjenoga.

Načrt se peča v tem poglavju z eno najtežavnejših materij kazenskoga prava. Posebno za nas, ki smo se uživali v določbe sedaj veljavnega zakona, umevanje novih, pa dobro premišljenih določb načrta ni ravno lahko. Zlasti je velika nevarnost, da ne zaidemo po uveljavljanju novih določb na pota, ki nam jih kaže sedanji zakon.

Ob razmotrivanju določb tega poglavja je imeti še posebno pred očmi prevažne določbe o krivdi §§ 14, 18 ter ono o kaznivem poskusu po § 27 *nkz*.¹ Gledati bode pri praktični

¹) § 14 *nkz*: Krivično je delo učinjeno s umišljajem kako onda, kad je učinilac njegovo izvršenje hteo, tako i tada, kad je on predviđajući zabranjenu posledicu, koja može iz njegovog dela da nastupi, usvojio njeno nastupanje, bez obzira na to, da li je on to želeo ili ne.

Krivično je delo učinjeno iz nehata kako onda, kad je učinilac predvideo nastupilu posledicu, ali je lakomisleno držao, da će je moći otkloniti.

uporabi gorenjih določb nato, da ne zaidemo v protislovja s temi splošnimi določbami. Vprašanj, ki se utegnejo tu pojavljati, ne bode vselej lahko rešiti.

Določb v smislu §§ 134 in 140 avstr. k. z. načrt ne pozna. Tudi ne govori nikjer izrečno o umoru in uboju. Pozna pač umišljeno usmrčenje (»liši života«) in zagroža v § 163 *nkz* za tako usmrtitev povprečnega značaja brez obtežilnih okolišnosti 2. odstavka, ali tudi brez olajševalnih okolišnosti po § 166 *nkz*, kazen dosmrtne robije ali robije najmanj 10 let. Dejanski stan se z umorom po § 134 avstr. k. z. ne krije, ker primera »aberratio ictus« nova določba po pravici ne obsega. Tudi drugi pristavki, ki jih ima § 134 avstr. k. z., so tu odveč. Drugi odstavek § 165 *nkz* ima v mislih kvalificirane primere umišljene usmrtitve, ki se kaznujejo s smrtjo ali dosmrtno ječo. S celotno določbo, tudi kar se tiče kvalificiranih primerov se povsem strinjamo, o kaznih govorimo še nižje. Sedanji naš kazenski zakon ima v mislih kakor umor hujše vrste (§§ 137, 138, 142) tudi umor najbližnjih sorodnikov in zakonskega družeta. Ni treba posebej poudarjati, da se bodo upoštevale po novem kazenskem pravu rodbinske razmere storilca do umorjenega, in sicer ne le vselej v obtežilnem smislu, marveč mnogokrat (§ 166 *nkz*) v olajševalnem smislu, saj so prizori razburjenja, ki jih je ravno usmrčeni izval, med najbližnjimi sorodniki ter zakonci prepogosti. Poleg splošnega primera usmrtitve po § 165, odst. 1 pozna načrt še specialni primer po § 166 *nkz*, ki je pa napram drugim načrtom zelo strog in omejen na tole priliko. Gre tu za usmrtitev po storilcu, ki ravna v hudem opravičenem (»bez svoje krivde«) razburjenju in ne le to, kriv temu

tako i tada, kada on nije predvideo nastupilu posledicu, i ako je ovu prema okolnostima i prema njegovim ličnim osobinama mogao ili je bio dužan predvideti.

§ 18. *nkz*: Ako je iz krivičnog dela proizišla posledica koja je teža, nego što je bila umišljena, a za takvu posledicu propisuje zakon strožu kaznu, onda se ta stroža kazna ima izreći samo onda, ako se nastupila posledica ima pripisati krivcu v nehat.

§ 27. *nkz*: Ko je izvršenje kakvog umišljenog krivičnog dela započeo ali ga nije dovršio, kazniće se za pokušaj kod zločina uvek, a kod prestupa samo, kad to zakon izrečno propisuje.

razburjenju mora biti napad, ali kriva huda žalitev s strani usmrčenega, vrhutega mora dejanje slediti takoj (»na mah«) provokaciji. Napad ali žaljenje more biti naperjeno potemtako tudi napram kakšni drugi, storilcu blizu stoječi osebi, kar ga utegne spraviti opravičeno v hipno razburjenje. V storilčevi intelektualni zmožnosti se ni ničesar izpremenilo, pač pa deluje njegov intelekt vsled takega razburjenja vse drugače, nego pri normalnih razmerah in je moči trditi, da ne bi bil tega dejanja storil ob normalnih razmerah. Vsekako so pa mogoči še drugi podobni primeri po okolnostih opravičenega razburjenja. V istini upoštevajo drugi načrti (n. pr. § 288 avstr. iz l. 1909) tako razburjenje, o katerem ni potreba, da bi ga izzval napad usmrčenega na podoben način kakor gori opisani, v § 166 *nkz* v misel vzeti primer. Ti načrti pa tak primer nekaj strožje kaznujejo, pa vendar še mileje, nego ravna z generalnim umorom § 165, odst. 1. *nkz*. Kazen po § 165, odst. 1. bi bila tu nekoliko prehuda, pa pri polnem upoštevanju olajševalnih okolnosti opravičenega razburjenja je moči itak to kazen znižati po smislu § 58,²⁾ št. 3 *nkz*. Primeren je zato tudi kazenski stavek § 165, odst. 2. *nkz*, ker je po § 58, št. 2 *nkz* podana možnost, da se ta kazen zniža do 7 let robije.

Primere § 165 *nkz* nazivljata drugje teorija in praksa za u m o r, dočim se nazivlje usmrtitev po § 166 za u b o j. Zato menda rabi načrt tudi namenoma v § 165 izraz »liši života«, v § 166 pa »ubije«. Nobenega pomisleka ni, da se prevzameta izraza u m o r in u b o j v tem smislu, kakor jih pojmuje po go-

²⁾ § 58. *nkz*: Ako sud naće, da ima jedna ili više okolnosti, zbog kojih se kazna treba da ublaži, onda se ublaženje vrši na ovaj način:

1. ako je za delo propisana smrtna kazna, na mesto nje dolazi večita robija ili robija najmanje 10 godina;

2. ako je za delo propisana večita robija, na mesto nje dolazi robija najmanje 7 godina;

3. ako je za delo propisana koja vremena kazna, ali tako, da je njena najmanja mera za to delo u zakonu odredjena, to se ona može spustiti do najmanje zakonske mere te vrste kazne;

4. ako je za delo propisana koja vremena kazna, ali bez naznačenja najmanje mere za to delo, onda se kazna može spustiti do najmanje zakonske mere te vrste kazne, a mesto robije se može izreči strogi zatvor, a mesto zatočenja zatvor.

renjem naš načrt. V tem smislu so pojmi umora in uboja že zdavnaj ljudska last tembolj, ker navzlic več kot 100letnemu gospodstvu § 140 avstr. k. z. uboja po avstrijskem kazenskem zakonu (ki je k večjemu težka telesna poškodba s smrtno posledico) ljudski sodniki niso mogli pojmovati kljub natančnemu poučevanju.

Občutni pomanjkljivosti avstrijskega kazenskega zakona odpomoreta §§ 167, 168 *nkz*. Tudi glede določb §§ 169 do 172 *nkz* ni ničesar bistvenega pripomniti.

Kazen prvega odstavka § 172 (do 15 let robije) pač ni povsem v soglasju s kaznijo po 2. odstavku istega paragrafa. Tu bi bila primerna najmanjšina nad običajno zakonito mero n. pr. robija najmanj 5 let.

Opozoriti bi bilo na tem mestu še na zanimive določbe § 294 predh. avst. nač. k. z. iz l. 1909. Glasila bi se v našem načrtu nekako takole:

»Kdor v tiskovini priobči oglas, ki prikrito ali neprikrito obsega ponudbo na odpravo telesnega plodu, se kanuje s strogim zatvorom do 6 mesecev in denarno kaznijo do 10.000 Din.

V nemških časopisih je takih oglasov kar mrgolelo (n. pr. »Dame dobe nasvet in pomoč . . .«), morda se pojavijo tudi pri nas. Če bi bil § 145 *nkz*³⁾ za ta primer uporabljev, se zdi, da je presplošen v besedilu, glede kazni pa premil. Odprava telesnega plodu je v določnih primerih potrebna, da se ohrani mati pri življenju; ni potrebe, da bi se taki primeri posebej vzeli v misel, ker zadostujejo že načela, izražena v kazenskem zakonu sploh, da se zjamči pravilno postopajočemu zdravniku nekaznivost. Primere doloznega in malomarnega spravljanja v nevarnost vsebujeta §§ 173 in 174 *nkz*. Predvsem se vsiljuje misel, da navaja načrt tukaj precej p o s e b n e primere. Ker so primeri, kjer bi bilo govoriti o takem spravljanju v nevarnost, — bodisi doloznem ali kulpoznem — silno mnogobrojni, pogrešam predvsem splošnejše določbe, ki bi bila nadvse potrebna. Naš načrt navaja tudi v naslednjih dveh poglavjih specialne primere spravljanja v e č ljudi v nevarnost telesa ali zdravja. Splošne

³⁾ § 145 *nkz*: Ko se nudi da izvrši kakvo krivično delo ili ko primi takvu ponudu, kazniće se zatvorom do 2 godine ili novčano do 10.000 Din.

določbe v tem oziru pa ni nikjer. Opravičeno je zato vprašanje, ali naj se § 173 *nkz* podredi dejanje, ko storilec n. pr. zlobno podžaga brv čez globok z vodo napolnjen jarek, dasi ve, da hodi po njej redoma kaka oseba, ali dejanje, ko se kolesarju, ki mora hitro voziti po klancu navzdol, zlobno prepreže cesto z žico. Sedaj uporabljamo v takih primerih (z ozirom na večkratne odločbe bivšega kasacijskega sodišča) določbo § 87 avstr. k. z.; v primerih, kjer se je malomarno povzročila taka nevarnost, pa določbe § 335 in nasl. ter § 431 avstr. k. z. Določba § 173 *nkz* ima preveč specialno lice in domnevati je, da se v gorenjem smislu ne bode razumela ter uporabljala. Glasila naj bi se splošneje:

»Kdor drugemu zlobno pripravi nevarnost za življenje ali zdravje . . .«

in poleg take določbe naj bi se še vzel v misel primer, ko kdo opusti, da reši drugega iz očitvidne nevarnosti za življenje, ali opusti, da rešitev po drugih posreduje, dasi bi to lahko in brez lastne ali drugih nevarnosti utegnil storiti. O tem primeru govori naš načrt v § 244, št. 1., ki pa spada po našem mnenju v gorenji zvezi bolje v tole poglavje. Opozori se naj na to, da v tem poglavju naš načrt ne obravnava okužitve s spolno boleznijo. Po našem naziranju spada ta primer tudi bolje na mesto, kjer se sedaj nahaja (§ 251 *nkz*).

Kaznim § 173 *nkz* je sicer pritrditi, vendar pa bi bilo potrebno, upoštevati tudi dejanja in opustitve, s katerimi se poedincu povzroča nevarnost za življenje, telo ali zdravje iz gole malomarnosti, ne da bi nastale vsled tega kake posledice. Take določbe bi primerno dopolnile nižje navedene določbe §§ 175, 178, 181 *nkz*. Morebiti da bo v tem oziru razjasnil položaj zakonik o policijskih prestopkih.

Po § 175, 2. odst. *nkz* je povzročitev smrti iz malomarnosti, posebno huje opisane vrste, zločin, ker je za ta primer določena kazen zatočenja (§§ 1⁴) in 14 *nkz*). Kazen naj bi se tu vjemala z ono 1. odstavka § 175 *nkz* in določila z najmanj enoletnim

⁴) § 1. *nkz*: Krivična su dela zločinstva i prestupi. Zločinstva su ona krivična dela, za koja zakon propisuje smrtnu kaznu, robiju ili zatočenje. Prestupi su ona krivična dela, za koja zakon propisuje strogi zatvor, zatvor ili novčanu kaznu.

strogim zatvorom. Odgovarjalo bi to bolje dosedanjemu pravnemu stanju; zločinov, ki se izvrše malomarno, doslej itak ne poznamo. Taka kazen bi pa tudi boljše ustrezala kazenskima stavkoma § 178 odst. 1. *nkz*.

Ako se določbe §§ 176 nasl. *nkz* premotrijo, razvideti je takoj bistvene razločke z našim sedanjim kazenskim pravom. O sovražnemu namenu ni več govora, ta ne zadostuje več z ozirom na besedilo §§ 176, 177, 179, 180, pride pa do polne veljave⁵⁾ 'odstavek 1. § 14 *nkz*. Zadostuje, da hoče storilec drugega telesno ali na zdravju sploh poškodovati. Kakor poškodbe na telesu se umejo kršenja anatomske integritete, dočim se pod poškodbo zdravja razume poškodovanje notranjega ustroja človeškega. Ker nastopajo posledice pri teh delikatih tipično tudi preko volje storilčeve, ravna storilec v zavesti svojega nevarnega ravnanja, ne da bi se dal odvrniti po predvidenih mogočih posledicah od svojega ravnanja (*dolus eventualis*).

Po §§ 176, 177, 179 *nkz* je seveda predvsem oni kazniv, kdor je naravnost hotel imeti v onih paragrafihi našete posledice. Le v teh slednjih primerih (prim. § 155 a avstr. k. z.) bode dejanski mogoče kaznovati zaradi *poskusa*, kar sledi tudi iz besedila § 27 *nkz*, kajti o poskusu moremo govoriti le, kadar se začne izvrševanje umišljenega in nameravanega kaznivega dela.

Kazuistiki §§ 176, 177, 179 *nkz* ni oporekati, samo opozarjati je, da se značijo kazniva dela po §§ 176, 177 po posledicah, kazniva dela spadajoča pod § 179 pa bolj po načinu storitve. Ta § 179 spominja nekoliko na naš stari § 155 a k. z., *dolus directus* se pa tudi tu posebno ne poudarja. Tedaj ima mesto (poleg *dolus directus*) i tu *dolus eventualis* po § 14 1. odst. *nkz*. Služila pa bode ta določba prav dobro v podlago,

⁵⁾ *Dolus eventualis* po formuli nemškega učenjaka Franka, ki ji sledi naš načrt, tu zadostuje. Ta Frankova formula je nekoliko drugačna, kakor jo obsega 1. odstavek § 14 *nkz*. Glasi se namreč nemški: »Die Voraussicht des Erfolges als eines möglichen erfüllt den Begriff des Vorsatzes nur dann, wenn die Voraussicht desselben als eines gewissen den Handelnden nicht abgehalten, nicht die Bedeutung eines ausschlaggebenden kontrastierenden Motivs gehabt hätte.«

kadar bode uvaževati bolj subjektivno stran n. pr. pri poskusu. V konkretnih primerih je mnogo odvisno od tega, kako je ravnal storilec s smrtno nevarnim orožjem ali nevarnim sredstvom. Ako bode s tem ali kako drugače dokazano, da je ravnal naravnost v namenu, prizadeti izdatnejšo poškodbo, čeprav iz dejanja ni sledila nobena poškodba ali pa le tako naznatna, kakršna zadostuje sedaj pri našem § 411 k. z. ali kakor jo ima v mislih § 180, 2. odst. *nkz*, kaznovati bode dejanje kakor poskus. V nasprotnem slučaju pa utegne postati nekaj manj nevarna uporaba omenjenega orožja ali sredstev nekazniva, kajti po § 180 *nkz* poskus žal ni kazniv. Kako naj bi se po našem načrtu kaznovali n. pr. manj nevarni streli, udarci s palico, metanje kamnov proti poedinim osebam, ni prav jasno; § 291 *nkz*⁶⁾ ne bo utegnil kriti vseh takih dejanj. Pri § 291 je potreben namreč le animus injuriandi (prim. § 296 *nkz*), ki je pač izpolnjen že po zavednem zlorabljanju. Ali izpolni morda to vrzel bodoči zakon o istupih? Opozoriti je na načrt novega srb. k. z. iz leta 1910., ki v svojem poglavju XXXII. vzame deloma v misel tako dejanje.

Načrt pozna v svojih §§ 178, odst. 1. in 181 tudi poškodbe, storjene v malomarnosti, molči pa o podobnih slučajih, kakor jih ima v mislih § 167 *nkz*. Podobna določba pa naj bi veljala tudi tu in sicer predvsem za primere, navedene v §§ 176, 177, dočim ne bi bilo pravilno, da bi se v lažjih primerih (§ 180) prepustilo onemu, ki si je poškodbo zaželel, da stavi predlog na pregon storilca. Podobna določba pri tkzv. težki poškodbi telesa ali zdravja bi bila potrebna že z ozirom na § 178 zadnji odstavek. Storilec, ki je zakrivil na zahtevo ali prošnjo težko poškodbo, ki je povzročila slučajno smrt, naj bi se kaznoval po strogi določbi § 178. V tem bi pa bila njegova kazen izdatno milejša, ako bi se bil z umrlim prej zmenil, da ga usmrti (§ 167 *nkz*). V našem primeru je še pomisliti, da bi velik del krivde na svoji smrti nosil oni, ki je hotel imeti težko poškodbo, pa je potem vsled te poškodbe umrl.

⁶⁾ § 291 *nkz*: Ko uvredi kakvo fizičko ili pravno lice, kazniče se zatvorom od mesec dana do godinu dana i novčano do 5000 dinara. Ako je uvreda učinjena pismeno ili putem štampe kazniče se zatvorom od 3 meseca do 3 godine i novčano do 20.000 dinara.

Določba § 178 zad. odst. nadomestuje naš sedanji uboj; načrt sledi glede vprašanja zveze med kavzaliteto v objektivnem oziru ter subjektivno stranjo mnogo strožjim načelom, nego naši §§ 134 in 140 avstr. k. z. Doslej je zadostovalo, da je sploh bila kakšna vzročna zveza med poškodbo, učinjeno le v s o v r a ž n e m namenu ter nastopivšo smrtjo poškodovanega. Dovolj je, da storilec n. pr. oprasne v sovražnem namenu nasprotnika malenkostno po roki, poškodovani pa pridobi na to slučajno (morda še po lastni krivdi) tetanus — storilec je ubijalec po § 140 avstr. k. z.! Zadnji odstavek § 178 *nkz* že po sebi presumira umišljeno (§ 14 odst. 1. *nkz*) kaznivo dejanje po §§ 176 ali 177 in še potem je potrebno, da je moči šteti storilcu nastop smrti v nemarnost.

Avstr. predh. načrta iz l. 1909 v § 299 št. 5⁷⁾ ne stoji povsem na ravno opisanem stališču.

K določbi § 182 *nkz*, ki stopi nekako na mesto našega § 157 avstr. k. z. (ne pa tudi mesto sedanje določbe § 155 *d* avstr. k. z.), bi bilo predvsem omeniti, da spada na to mesto še § 243 *nkz*⁸⁾ po svojem nedvoumnem besedilu, kakor nekaj kvalificirani primer § 182 *nkz*. Po tej določbi se kaznujejo vsi, ki so se udeležili tepeža (ali skupnega n a p a d a, kar bi bilo v interesu jasnosti pristaviti) in posebej so zakrivili še zločin po §§ 176 ali 177 *nkz*, katerim se bode dalo dokazati, da so neposredno povzročili po §§ 176 ali 177 *nkz* označene poškodbe. Udeležniki torej niso prosti kazni, ako se neposredni storilec ugotovi. Tu namreč ni pristavka, da velja določba § 182 le za slučaj, če ni možno storilca težke telesne poškodbe izslediti. Samo ob sebi pa ta utesnitev ni razumljiva. Opozarjam tukaj na besedilo § 150 *nkz*,⁹⁾ ki ima tudi več storilcev v mislih. Pravilno se mi zdi, da nastopi pri neposrednem storilcu konku-

⁷⁾ § 299 št. 5 avstr. nač. k. z. iz l. 1909: Auf Kerker von zwei bis zu fünfzehn Jahren ist zu erkennen, wenn die Tat den Tod des Verletzten zur Folge hatte oder der Täter wiederholt rückfällig ist.

⁸⁾ § 243 *nkz*: Ko se pri kakvoj tuči ili svadji maši noža ili kakvog drugog osobito opasnog orudja kazniće se zatvorom do 6 meseci ili novčano do 3000 dinara.

⁹⁾ § 150 *nkz* odst. III.: Ako je ovo delo izvršilo više lica pa se ne zna, ko je posebice šta učinio, kazniće se svaki učesnik gomile.

renca delikta po §§ 176 ali 177 z onim po § 182, odst. 1.; nikjer ni rečeno, da bi določba §§ 176 ali 177 že vsebovala ono po § 182 odst. 1. Nasprotno, pomnožuje njegovo krivdo in kaznivost okolnost, da je neposredni povzročitelj poškodbe storil to v zvezi z drugimi. Dogovor za napad (§ 146 *nkz*¹⁰⁾ pa je delikt sui generis, ker ta dogovor prednjači udeležitvi pretepa ali napada, vendar je uporabna ta določba le, kadar ne pride v istini do pretepa, ki se po § 182 strožje kaznuje. Udeležba na pretepu ali napadu pomeni skoraj nekaj podobnega kakor po § 157 avstr. k. z.: položitev roke na poškodovanega. S tem hočem reči, da ne zadostuje zgolj, da je kdo pri takem pretepu radoveden gledalec, temveč je potrebno, da udeležbo tudi na kak način manifestira. Kaj pa velja, ako kdo v takem tepežu ali takem napadu tepeni ali napadeni umre (§ 178 zadnji odst)? Če neposrednega provzročitelja ni izslediti, stopi v veljavo le § 182 *nkz*, sicer pa poleg tega še specialna določba po §§ 176 ali 177 in 178, II. odst.) Trdote dosedanjih §§ 157, 143 avstr. k. z. so menda s tem odpravljene, § 182 *nkz* podaja pa vendar uspešno sredstvo za omejitev pogostih in odurnih preteпов.

Kaj je prav takrat, če uspeh po §§ 176, 177 nastane po zedinjenju več poškodb, ki ne bi presegale posamič označbe po smislu § 180 *nkz*? V pošteev bi prišel le § 182, 1. odst. Posamična poškodba sploh ne bi prihajala do veljave, ker jo je konsumirala skupna težka poškodba. O celoti se pa ne ve, kdo jo je povzročil. K temu še pride, da se zasledujejo poškodbe po § 180 *nkz* le na predlog poškodovanega. Istega dejanja pa ni moči obtožiti z javno obtožbo brez predloga in še posebej s tako obtožbo, podvzeto na predlog.

Stališče § 184 *nkz*, ki hoče najlažje vrste umišljenih ali z malomarnostjo povzročenih poškodb telesa ali zdravja prepustiti predlogu oškodovanega, je povsem odobravati, toda bilo bi po vzgledu dosedanjega § 153 avstr. k. z. vendarle nekatere primere, ki bi bili sicer uvrstiti v § 180 *nkz*, izvzeti ter prepustiti

¹⁰⁾ § 146 odst. I. *nkz*: Ako se više lica dogovore da izvrše kakvo krivično delo, izuzev ona iz §§ 86 — 89 ovog zakona, u koliko takav dogovor ne prelazi u teže krivično delo, kazniće se zatvorom do 2 godine ili novčano do 10.000 dinara.

pregonu po javnem obtožitelju. Kakor tretji odstavek bi bilo § 180 pridejati:

»Kdor na v prvem odstavku opisani način poškoduje osebo javne službe, pričo, izvedenca, svečenika zaradi izvršitve njih poklica ali tedaj, ko ga izvršujejo, se kaznuje s strogim zatvorom ali zatvorom.«

Temu primerno bi bilo predrugačiti § 184 in gorenje kaznivo delo pridržati izključno pregonu po javnem obtožitelju. Glede bližnjih sorodnikov v premi črti navzgor tudi tu radi izkušenj v praksi ne bi bilo delati izjem. Ako pride tak primer pred sodnika, utegnil bo ta presoditi, ali gre za hudo kršitev dolžnega spoštovanja napram staršem. Stvar sama pa govori za to, da je taka dejanja — če to le količkaj gre — poravnati v rodovini sami in da se ne vlačijo pred sodišče često zoper voljo poškodovancev.

Načrt istotako ne pozna poškodb telesa in zdravja po prekoračeni pravici strahovanja. (§ 370 nač. srb. k. z. iz l. 1910. govori o prekoračenju prava kaznjenja a le za slučaj prave namere, v pre nagljenosti ali iz nerazumevanja.) Nekaj podobnega vidimo le v § 183, kjer se nastopa zoper telesu ali zdravju kvarno izkoriščevanje telesnih sil ali duševnih moči podrejenih oseb, če gre to izkoriščanje tako daleč, da nastopajo škodljive posledice za telo ali zdravje takih oseb. To zelo umestno določbo bi kazalo še popolniti z drugo kazensko določbo, ki naj bi posebno ščitila deco v nežni mladosti, posebno pred zlobnim, dostikrat vsekako sistematičnim prekoračenjem domačega strahovanja in zlostavljanja. Pojav velikomestnega življenja ter socialnih razmer, zlasti v gmotno slabših delavskih in podobnih slojih, so primere, kjer se osebe nežne starosti ali pa sploh slabotne bolne osebe na preišljeno surov način telesno ali na zdravju poškodujejo in sicer ne na mah temveč z ravnanjem, ki trpi dalje časa ter ga niti ni lahko opaziti zunaj stoječim. Namen je včasih takih dejanj znebiti se oseb, od katerih ni dobička. Včasih in sicer pogostejše pa so taka zlostavljanja zgolj izvor sirovosti. Ne bilo bi odveč pridejati § 183 še določbo nekako tega besedila:

»Kdor osebo pod 15 let ali tako, ki se braniti ne more, a se nahaja v njegovi oblasti, v njegovem varstvu ali živi z

njim v skupnem hiševanju, telesno ali na zdravju izdatno poškoduje z daljšim ponavljajočim se zlobnim ali sirovim ravnanjem, naj se kaznuje z robijo do 5 let ali s strogim zatvorom.

Kdor stori isto iz malomarnosti, se naj kaznuje z zaporom do 2 let.«

Podobno odločbo vsebuje sicer § 289 *nkz*¹¹⁾, a ima v mi-slih bolj zanemarjeno vzgojo ter izrejo d e c e.

Drugih primerov prekoračenja pravice strahovanja po našem naziranju ni treba posebej omenjati, saj zadostujejo sicer določbe tega poglavja tam, kjer že glede na težo dejanja o »animus corrigendi« ni moči več govoriti. Lažji slučaji te vrste pa spadajo itak v zakonik o policijskih prestopkih.

Načrt ne govori ne v tem poglavju, pa tudi v katerem drugem ne o dvoboju, kateremu posvečajo drugi načrti celo vrsto paragrafov. Dvoboj je bil celo pri nas pod gospodstvom in vplivom nemštva silno redka prikazen med nevojaškimi sloji prebivalstva, odslej utegne postati ta srednjeveška razvada še redkejša, če sploh ne izgine. Po pravici je torej načrt opustil kodificirati i dvoboj. Za posamezne primere utegnejo se uspešno uporabiti določbe tega poglavja. Poziv na dvoboj in dvoboj, ki so že vnaprej tako aranžirani, da se ne pretaka niti kapljica krvi, naj se prepuste policijskemu kaznovanju. Če pride do resnejših poškodb enega ali drugega ali celo do smrti, uporabiti bo § 167 *nkz* ali njemu slični paragraf, dopolnjujoč enako §§ 176 in 177. Pri najnevarnejši obliki dvoboja, to je tkzv. ameriškem dvoboju, kjer se naravnost igra za življenje, pa naj obvelja določba § 168 *nkz*.

¹¹⁾ § 289 *nkz*: Roditelji, hranitelji, staraoci, i u opšte oni, kojima je je pod njihovom vlašću ili nadzorom, kazniće se strogim zatvorom u koliko je pod njihovim vlašću ili nadzorom, kazniće se strogim zatvorom u koliko ta radnja ne prelazi u koje teže krivično delo.

